
Framboð Íslands í öryggisráð Sameinuðu þjóðanna 2009-2010

Aðdragandi og útkoma

Nemandi: Marta Sigurðardóttir
Leiðbeinandi: Birgir Hermannsson
Vor 2009

*Lokaverkefni til Ba gráðu í hagfræði, heimspeki og stjórnsmálafræði
Háskólinn á Bifröst - Vor 2009*

**Framboð Íslands til öryggisráðs
Sameinuðu þjóðanna 2009-2010
Aðdragandi og útkoma**

Höfundur: Marta Sigurðardóttir
Leiðbeinandi: Birgir Hermannsson

Ágrip

Hefð hefur verið fyrir því að ein Norðurlandaþjóð bjóði sig fram til sætis í öryggisráði Sameinuðu þjóðanna á fjögurra ára fresti. Frá því að Ísland varð aðili að Sameinuðu þjóðunum árið 1946 hafði landið aldrei átt sæti í öryggisráðinu og því var tekin sú ákvörðun árið 1998 að Ísland myndi bjóða sig fram til sætis í öryggisráðinu tímabilið 2009-2010. Tvö sæti voru í boði og voru þrjár þjóðir sem buðu sig fram, Ísland, Tyrkland og Austurríki. Baráttan var hörð og var kosið þann 17. október 2008. Niðurstaðan var sú að Tyrkland og Austurríki fengu sæti í ráðinu en Ísland sat eftir með sárt ennið.

Í ritgerðinni verður farið yfir aðdragandann að framboði Íslands. Kosningabaráttan verður skoðuð með tilliti til áherslumálefna og samstarfi við Norðurlöndin. Farið verður yfir niðurstöðu kosninganna og reynt að svara því af hverju fór sem fór og hvort að efnahagskreppa landsins hafi haft áhrif. Niðurstaða verkefnisins er í raun sú að sennilega sé ekkert eitt atriði sem varð þess valdandi að Ísland hlaut ekki kjör. Ísland hagnaðist þó mikið á reynslumni sem hlýst af því að taka þátt í svo viðamiklu verkefni sem framboðið var og styrkti kosningabaráttan þau stjórnmálasambönd Íslands og bjó einnig til ný.

Þar sem stutt er síðan kosningarnar áttu sér stað var erfitt að finna fræðigreinar um viðfangsefnið. Því nýtti höfundur veraldarvef Finn mikið og byggist ritgerðin mest megnis á ræðum og ávörpum ráðherra, skýrslum ráðneytum og fyrirlestrum fræðimanna.

Formáli

Áhugi höfundar á Sameinuðu þjóðunum, og þá sérstaklega öryggisráðinu, vaknaði þegar hann var þáttakandi á IceMUN (Iceland Models the United Nations) ráðstefnu í Reykjavík haustið 2007. Var þáttakendum úthlutað ríki sem það átti að vera fulltrúi fyrir innan öryggisráðisins og voru málefni Kosovo rædd yfir eina helgi. Yfir þessa helgi áttaði höfundur sig á því gríðarlega ábyrgðamikla hlutverki sem öryggiráðið hefur í alþjóðasamfélagini.

Ritgerðin var unnin á Bifrost vorið 2009 og er 14 ECTS-eininga lokaverkefni til BA gráðu í hagfræði, heimspeki og stjórnmálafræði. Í ritgerðinni verður framboð Íslands til öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna, allt frá aðdraganda að útkomu. Áhugavert var að vinna verkefnið svo stuttu eftir að kosningarnar áttu sér stað en var það einnig áskorun í sviði heimildaöflunnar.

Ritgerðin var undir undir leiðsögn Birgis Hermannssonar og þakka ég honum fyrir hans aðstoð. Auk þess vil ég þakka Fanney Pétursdóttur, bókasafns- og upplýsingafræðingi, Bjarnfríði Jónsdóttur, sérkennara, Sigurði Þór Magnússyni, viðskiptalögfræðinema, og Davíð Fjölni Ármannsyni, nema í HHS, fyrir þeirra aðstoð við lokavinnslu ritgerðarinnar.

Marta Sigurðardóttir

Bifrost 5. maí 2009

Efnisyfirlit

1. Inngangur	1
2. Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna	2
2.1 – Almennt um Sameinuðu þjóðirnar.....	2
2.2 – Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna.....	6
2.3 – Sæti í öryggisráðinu.....	7
3. Framboð Íslands	8
3.1 – Aðdragandi framboðsins og samstarf Norðurlandanna	8
3.2 – Hvers vegna og til hvers?	10
3.2 – Stefnumál Íslands	12
3.3 – Kosningabaráttan	13
4. Mótframbjóðendur	16
4.1 – Austurríki.....	16
4.2 – Tyrkland	16
5.3 – Samanburður.....	17
5. Úrslit kosninganna	20
5.1 – Óvæntir atburðir fyrir kosningar.....	20
5.2 – Úrslit kosninganna	21
5.3 – Litið yfir farinn veg	22
6. Niðurstöður	23
7. Lokaorð	26
Heimildaskrá	27

1. Inngangur

Frá árinu 1946 hefur Ísland verið að Sameinuðu þjóðunum. Virkni Íslands innan samtakanna hefur þó ekki alltaf verið mikil en það hefur þó breyst umtalsvert á síðastliðnum árum og aukist með hverju árinu sem líður. Stærsta skrefið var þó án efa tekið þegar Ísland tók þá ákvörðun árið 1998 á bjóða sig fram til sætis í öryggisráði Sameinuðu þjóðanna árið 2009 til 2010. Í ritgerðinni verður fjallað um framboð Íslands, allt frá aðdraganda þess að útkomu.

Byrjað verður á því að fjalla um sögu og uppbyggingu Sameinuðu þjóðanna og þá sérstaklega öryggisráðsins. Farið verður yfir helstu stofnanir samtakanna og hlutverk þeirra. Framboð Íslands verður skoðað með tilliti samstarfs Norðurlandanna, helstu stefnumála og kosningabaráttunnar. Litið verður á mótframbjóðendurna, Tyrkland og Austurríki, og þau lönd borin sama við Ísland. Að lokum verða svo niðurstöður kosninganna kannaðar og skoðað af hverju fór sem fór.

Þar sem þessi ritgerð er skrifuð stuttu eftir að kosningarnar fóru fram er lítið til af fræðilegum greinum um framboðið. Því verður að miklu leyti notast við efni af veraldarvefnum. Ræður og ávörp ráðherra, skýrslur ráðuneyta og fyrillestrar fræðimanna er meðal þess sem skýrsluhöfundur mun nýta sér við gerð ritgerðarinnar.

2. Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna

2.1 – Almennt um Sameinuðu þjóðirnar

Undir lok fyrri heimstyrjaldarinnar árið 1919 var Þjóðarbandalagið (e. League of Nations) stofnað undir Versalasáttmálanum. Var markmiðið með stofnun samtakanna að efla alþjóðlegt samstarf til að stuðla að friði og öryggi. Það voru áhrifamiklir hópar innan Bretlands og Bandaríkjanna sem höfðu barist fyrir stofnun slíkra samtaka og fengu þeir stuðning frá Woodrow Wilson, forseta Bandaríkjanna, sem taldi að slík samtök gætu komið í veg fyrir frekari átök í líkingu við fyrri heimsstyrjöldina. Höfuðstöðvar samtakanna voru í Genf. Á þriðja áratugnum tókst þeim að bæta við sig fleiri aðildarþjóðum og aðstoða þjóðir við að binda endi á minniháttar ósætti.¹ Samtökin áttu þó við mörg vandamál að stríða. Samtökunum var skipt niður í two hluta, framkvæmdarnefndina (e. The League Council) og svo þingið (e. The League Assembly), en ábyrgðardreifingin var ekki skýr svo að þeim tókst ekki að beita valdi sínu á árangursríkan hátt. Bæði framkvæmdarnefndin og þingið gátu einungis lagt fram tillögur en ekki bindandi ályktanir (e. binding resolutions). Urðu tillögurnar að hljóta samhljóma samþykki og mátti hvaða ríkisstjórn sem er hafna þeim. Auk þess var engin undirstofnun samtakanna sem sá um að samhæfa aðgerðir einstakra ríkja gegn ríkjum sem á einhvern hátt höfðu brotið gegn alþjóðasáttmálum eða samþykktum. Samtökin voru svo lögð niður eftir að þeim tókst ekki að koma í veg fyrir seinni heimsstyrjöldina.²

Upphaflega voru það Bandaríkin, Bretland og Sovétríkin sem höfðu frumkvæði að hönnun nýrra samtaka og uppbyggingar ákvörðunarferilsins innan þeirra. Ýmis vandamál urðu þó á vegi þeirra. Hver þjóð hafði sín áhyggjuefn, til dæmis hafði Bretland áhyggjur af því að vald yfir nýlendum þeirra myndu falla undir Sameinuðu þjóðirnar. Þar að auki voru menn ósammála um kosningakerfi öryggisráðsins og varð sú deila þekkt sem

¹ Encyclopædia Britannica. (a). (e.d.)

² Bayls, John og Smith, Steven. (2005). Bls. 407.

neitunarvaldsvandamálið (e. the veto problem).³ Það var svo árið 1945 í San Francisco að fulltrúar 50 þjóða hittust og lögðu fram drög að sáttmála Sameinuðu þjóðanna. Sáttmálinn var byggður á tillögu sem lögð hafði verið fram af fulltrúum Kína, Sovétríkjanna, Bretlands og Bandaríkjanna árið 1944. Sáttmálinn var svo undirritaður þann 26. júní árið 1945 af fulltrúum þessara 50 þjóða. Opinberlega urðu Sameinuðu þjóðirnar til þann 24. október 1945 þegar sáttmálinn hafði verið staðfestur af Kína, Frakklandi, Sovétríkjunum, Bretlandi og Bandaríkjunum og meirihluta undirritunaraðila.⁴ Stofnsáttmálinn er alþjóðlegur sáttmáli þar sem settar eru fram grundvallarreglur í alþjóðlegum samskiptum og þegar ríki gerast aðilar að Sameinuðu þjóðunum taka þau á sig vissar skuldbindingar samkvæmt honum.⁵ Dagur Sameinuðu þjóðanna er haldinn hátíðlegur þann 24. október ár hvert.⁶

Samkvæmt stofnsáttmálanum er tilgangur Sameinuðu þjóðanna fjórþættur: Að viðhalda friði og öryggi í heiminum; að stuðla að vinsamlegum samskiptum milli þjóða; að taka þátt í lausn alþjóðlegra vandamála og auka virðingu fyrir mannréttindum; og að vera samráðsvettvangur þjóða.⁷ Unnið er að því að leysa deilur á friðsamlegan hátt, án þess að til þess komi að gripið sé til hótana eða valdbeitingar. Í sáttmála Sameinuðu þjóðanna er tekið fram að samtökin muni ekkert aðhafast í innanlandsdeilum einstakra ríkja þó svo að með tímanum hafi skilin á milli innanlands- og milliríkjadeilna fjarað að miklu leyti út. Nýjar þjóðir þurfa að fá meðmæli frá öryggisráðinu og samþykki tvo þriðju hluta allsherjarþingsins.⁸

Sameinuðu þjóðirnar skiptast í sex yfirstofnanir: allsherjarþingið, öryggisráðið, efnahags- og félagsmálaráðið, gæsluverndarráðið, alþjóðadómstólinn og aðalskrifstofurnar.⁹ Auk þeirra eru til staðar fjórtán sjálfstæðar stofnanir sem tengdar eru Sameinuðu þjóðunum með samstarfssamningum. „Þær bera víðtæka alþjóðlega ábyrgð í efnahags-, félags-, menningar-, mennta- og heilbrigðismálum og á fleiri skyldum sviðum.“¹⁰ Sem dæmi um slíkar stofnanir

³ Encyclopædia Britannica. (b). (e.d.)

⁴ United Nations. (a). (e.d.)

⁵ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (a). (2007, 23. janúar)

⁶ United Nations. (e.d.)

⁷ Bayls, John og Smith, Steven. (2005). Bls. 406.

⁸ Encyclopædia Britannica. (c). (e.d.)

⁹ Encyclopædia Britannica. (d). (e.d.)

¹⁰ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (2007, 9.janúar)

má nefna Alþjóða-heilbrigðismálastofnunina (WHO), Alþjóðabankann, Alþjóðavinnumálastofnunina (ILO) og Alþjóðagjaldeyrissjóðinn (IMF).¹¹ Við skulum líta aðeins betur á hverja yfirlitun fyrir sig.

Allsherjarþing (e. General Assembly) Sameinuðu þjóðanna er eini hluti Sameinuðu þjóðanna þar sem öll aðildarríki eiga sæti. Helsta hlutverk allsherjaþingsins er að ræða hin ýmsu málefni og leggja fram tillögur en samt sem áður hefur það ekkert vald til þess að sjá til þess að tillögum þeirra sé framfylgt. Önnur hlutverk eru meðal annars að samþykkja nýjar aðildarþjóðir og velja fulltrúa í efnahags- og félagsmálaráðið, öryggisráðið og gæsluverndarráðið. Ákvarðanir eru venjulega teknar með meirhlutaatkvæðagreiðslu en þegar ákvarðanir eru teknar um mikilvægari málefni, svo sem inntöku nýrra aðildaþjóða og fjárlög samtakanna, þarf samþykki tveggja þriðju hluta þingsins.¹² Þrátt fyrir að tillögur þingsins séu ekki bindandi er litið á þær sem skoðanir alþjóðasamfélagsins og þar af leiðandi er mikil virðing borin fyrir þeim.¹³

Efnahags- og félagsmálaráðið (e. Economic and Social Council, ECOSOC) er meginvertvangur Sameinuðu þjóðanna til að ræða efnahags- og félagsmál alþjóðasamfélagsins. Ráðið hefur vald til þess að leggja fram tillögur um aðgerðir á sviði efnahags- og félagsmála. Ráðið vinnur einnig að alþjóðlegri samvinnu á sviði heilsu, menntunar, menningar og annarra tengdra málefna. Ráðið stundar rannsóknir og leggur fram tillögur og ráðleggingar til allsherjaþingsins byggðar á þeim rannsóknum. Upphaflega samanstóð efnahags- og félagsmálaráðið af fulltrúum 18 þjóða en árið 1975 var sá fjöldi aukinn í 54 fulltrúa. Meðlimir eru kosnar til þriggja ára í senn af allsherjaþinginu. Fjórir af fimm fastafulltrúum öryggisráðsins, Bandaríkin, Bretland, Rússland og Frakkland, hafa ávallt verið endurkjörnir þar sem þessar þjóðir leggja fram fjármagn fyrir meirhluta fjárlagaráðsins, en þetta er stærsta stofnunin innan Sameinuðu þjóðanna.¹⁴

¹¹ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (2007, 9.janúar)

¹² Encyclopædia Britannica. (e). (e.d.)

¹³ Bayls, John og Smith, Steven. (2005). Bls. 410.

¹⁴ Encyclopædia Britannica. (f). (e.d.)

Gæsluverndarráðið (e. The Trustee Council) hefur yfirumsjón með þeim gæsluverndarsvæðum sem voru undir stjórn aðildarþjóða samtakanna og sér til þess að svæðin séu undirbúin til þess að taka við eigin stjórn og öðlast sjálfstæði. Seinasta gæsluverndarsvæðið til þess að öðlast sjálfstæði var Palau árið 1994 og var þá störfum ráðsins lokið. Engin ástæða var þá til þess að ráðið kæmi saman árlega og kemur það nú einungis saman ef forseti ráðsins kveður svo á eða að beiðni meirihluta allsherjarþingsins. Tillögur hafa verið gerðar að nýju starfssviði ráðsins, svo sem umsjón með sameiginlegum svæðum heimsins til dæmis hafsvæðum og geimnum en hingað til hafa engar niðurstöður fengist.¹⁵

Alþjóðadómstóllinn (e. The International Court of Justice) er staðsettur í Haag og er verkfæri Sameinuðu þjóðanna í málum er varðar lög og rétt. „Dómstóllinn úrskurðar í milliríkjadeilum og er skipaður fimmtán dómurum sem kjörnir eru sameiginlega af Allsherjarþinginu og Öryggisráðinu.“¹⁶ Ríki eru ekki skyldug til þess að taka þátt í málarekstri dómstólsins en hafi þau samþykkt þátttöku sína verða þau að fara eftir ákvörðunum dómsins. Öryggisráðið og allsherjarþingið geta einnig beðið dómstóllinn um ráðgefandi álit þegar við á.¹⁷

Aðalskrifstofa Sameinuðu þjóðanna (e. Secretariat) sér um alla efnislega vinnu og rekstur Sameinuðu þjóðanna. Margar deildir og skrifstofur eru innan aðalskrifstofunnar og eru starfsmenn hennar um 7.500. Er þá bara talinn saman sá hluti sem fellur undir fjárhagsáætlun en annar eins fjöldi starfar undir sérstökum fjárveitingum.¹⁸ Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna er yfir aðalskrifstofunni og sér um daglegan rekstur en hann er kjörinn til fimm ára í senn með samþykki tveggja þriðju hluta allsherjaþingsins og þarf hann einnig að hafa meðmæli öryggisráðsins og samþykki fastafulltrúa þess. Aðalskrifstofurnar eru staðsettar á mörgum stöðum, þar á meðal í New York, Genf og Vín.¹⁹ Framkvæmdarstjóri Sameinuðu þjóðanna nú er Ban Ki-Moon.²⁰

¹⁵ Encyclopædia Britannica. (g). (e.d.)

¹⁶ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (b). (2007, 23. janúar)

¹⁷ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (b). (2007, 23. janúar)

¹⁸ Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (c). (2007, 23. janúar)

¹⁹ Encyclopædia Britannica. (h). (e.d.)

²⁰ United Nations. (b). (e.d.)

2.2 – Öryggisráð Sameinuðu þjóðanna

Helsta stofnun Sameinuðu þjóðanna er öryggisráðið (e. Security Council). Öryggisráðið hefur það verkefni að viðhalda heimsfrið og öryggi. „Ráðinu er heimilt að rannsaka sérhvert mál sem leitt getur til milliríkjadeilna og að ganga úr skugga um, hvort líklegt sé að áframhald kunni að stofna heimsfriði og öryggi í hættu.”²¹ Ráðið mælir þá með viðeigandi aðgerðum til lausnar deilunni og hefur þá úr ýmsum úrlausnum að velja. Getur það til dæmis ákveðið að kalla til friðargæslulið, beitt þvingunaraðgerðum og/eða efnahagslegum og hernaðarlegum aðgerðum.

Hafi ráðstafanir s.s. viðskiptaþvinganir reynst ónógar getur öryggisráðið gripið til hernaðaraðgerða. Herнаðaraðgerðir gegn Írak í kjöfar innrásarinnar í Kúveit árið 1991 eru dæmi um slíkar ráðstafanir. Sameinuðu þjóðirnar hafa sjálfar ekki yfir herliði að ráða og því þurfa aðildarríkin að bjóða fram herlið og aðra aðstoð.²²

Öryggisráðið samanstóð upphaflega af fulltrúum ellefu ríkja en eftir 1965 var fjöldi fulltrúa aukin í fimmtán. Fimm fastafulltrúar eiga varanlegt sæti í ráðinu og hafa þeir hið svokallaða neitunarvald. Það eru fulltrúar Bandaríkjanna, Bretlands, Rússlands, Kína og Frakklands. Auk þeirra eru tíu fulltrúar sem kosnir eru inn í ráðið til tveggja ára í senn af allsherjarþinginu. Þessir tíu fulltrúar sitja í öryggisráðinu fyrir hönd ákveðinna ríkjahópa. Þrír fulltrúar koma frá Afríku, tveir frá Asíu, einn frá Austur-Evrópu, tveir frá rómönsku Ameríku og Karíbahafsríkjum og tveir frá Vesturlandahópnum (WEOG). Hver ríkjahópur hefur ákveðinn fjölda sæta og eiga ríki ekki kost á endurkjöri strax eftir að tveggja ára setu þeirra lýkur. Hver fulltrúi öryggisráðsins hefur eitt atkvæði og þarf níu atkvæði til þess að ákvarðanir séu samþykktar. Allir fimm fastafulltrúar öryggisráðsins þurfa að gefa samþykki sitt fyrir þeim ákvörðunum sem teknar eru og er það hið svokallað neitunarvald (e. veto power). Þetta gildir þó ekki í kosningum um starfshætti ráðsins.²³

Háværar raddir hafa verið uppi um endurbætur á kosningakerfi og uppbyggingu öryggisráðsins. Fastaþjóðirnar fimm í öryggisráðinu voru álitnar stórveldi þegar Sameinuðu

²¹ Ísland. Framboð til örggisráðs S.þ. 2009-2010. (a). (e.d.)

²² Ísland. Framboð til örggisráðs S.þ. 2009-2010. (a). (e.d.)

²³ Encyclopædia Britannica. (i). (e.d.)

þjóðirnar voru stofnaðar og var talið nauðsynlegt að veita þeim sérstök forréttindi í formi neitunarvalds til þess að starf samtakanna gengi upp.²⁴ Öryggisráðið endurspeglar ekki hernaðarlegt eða efnahagslegt vald nútímans hvað þá heldur landfræðilegt jafnvægi. Bæði Þýskaland og Japan hafa lagt fram umsóknir um fast sæti í ráðinu en, þrátt fyrir allt, ekki fengið ósk sína uppfyllta.²⁵

2.3 – Sæti í öryggisráðinu

Ísland er í hópi Vesturlandaþjóða og var í framboði um sæti í öryggisráðinu tímabilið 2009-2010 ásamt Tyrklandi og Austurríki. Eins og fram hefur komið eiga Vesturlandaþjóðir tvö sæti í öryggisráðinu og var því ljóst að ein þjóð fengi ekki sæti í ráðinu. Ljóst var frá byrjun að við ramman reip væri að draga þar sem bæði Tyrkland og Austurríki eru með mjög sterka utanríkisþjónustu. Sérfræðingar höfðu þó bent á að dæmi væru til um kapphlaup um sæti í ráðinu þar sem sá aðili sem talinn hafði verið veikari aðilinn náði kjöri.²⁶ Löndin þrjú hafa öll sína kosti og galla og verður farið nánar yfir þá seinna í skýrslunni.

²⁴ Bayls, John og Smith, Steven. (2005). Bls. 407.

²⁵ Bayls, John og Smith, Steven. (2005). Bls. 409.

²⁶ Brjánn Jónasson. (2008, 1. maí)

3. Framboð Íslands

3.1 – Aðdragandi framboðsins og samstarf Norðurlandanna

Árið 2007 til 2008 stóð utanríkisráðuneytið ásamt háskólum landsins fyrir háskólaufundaröð um alþjóðasamstarf Íslands á 21. öldinni. Á opnumarmálþinginu í Háskóla Íslands þann 7.september 2007 fluttu bæði forsætis- og utanríkisráðherra ávörp og gerðu grein fyrir pólitískum forsendum og markmiðum framboðs Íslands í öryggisráð Sameinuðu þjóðanna.

Í ávarpi þáverandi forsætisráðherra, Geirs H. Haarde kom fram að eftir stofnun lýðveldisins Íslands hafi orðið ákveðin kyrrstaða í utanríkismálum landsins. Ísland beitti sér að eigin uppbyggingu og eina svið utanríkismála sem Íslands skipti sér í raun af var á sviði landhelgis- og hafréttarmála. Í öðrum málaflokkum leitaði Ísland mikið í smiðju vinaþjóða og bandamanna.

Eftir miklar efnahagslegar og félagslegar breytingar á Íslandi var komin upp sú staða að ekki dygði lengur fyrir Íslendinga að vera „farþegar” í alþjóðasamstarfi. Íslensk hagsmunagæsla var orðin margþættari en áður og voru Íslendingar orðnir mun færari um að standa vörð um eigin hagsmuni. Æ flóknara var orðið að láta aðra sjá um hagsmunagæslu landsins og talaði Geir um það sem siðferðilega og pólitíkska skyldu Íslands að halda fram gildum Íslendinga.

Það var í þessu samhengi sem ákveðið var árið 1998 að bjóða Ísland fram til setu í öryggisráðinu í fyrsta sinn frá árinu 1946. Ákvörðunin lýsir nýrri sýn á stöðu Íslands á alþjóðavettvangi og nýju sjálfstrausti og virkni í utanríkismálum. Í þessu felst skilgreining á Íslandi sem öflugu smærra ríki en höfnun á þeirri sjálfssímynd að Ísland sé vanmáttugt örríki. Þetta lýsir ekki hégómlegu drambi heldur eðlilegu endurmati og sífelldri viðleitni til að treysta stöðu Íslands.²⁷

²⁷ Geir H. Haarde. (2007, 7. september)

Geir sagði ennfremur að markmiðið með setu í ráðinu væri að gæta að íslenskum hagsmunum og halda fram íslenskum gildum og seta í öryggisráðinu væri ein leið af mörgum til þess að ná því markmiði.²⁸

Á vefsíðu framboðs Íslands kemur fram að þátttaka Íslands í alþjóðasamstarfi hafi aukist verulega á síðustu árum og því hafi framboðið verið rökrétt framhald af þeirri þróun.

Ísland, sem vel stæðu og sjálfstæðu ríki, ber skylda til að leggja sitt af mörkum í þágu alþjóðasamfélagsins. Með framboði sínu styrkir Ísland stöðu sína í alþjóðasamskiptum og um leið auðveldar framboðið gæslu grundvallar-hagsmuna ríkisins. Með setu í öryggisráðinu gefst einstakt tækifæri til að halda fram megináherslum utanríkisstefnu Íslands og annarra Norðurlanda ásamt því að standa vörð um hagsmuni smærri ríkja á alþjóðavettvangi.²⁹

Mikil samvinna hefur ríkt á meðal Norðurlandanna innan Sameinuðu þjóðanna og hafa Norðurlöndin meðal annars unnið saman að framboði hvors annars í öryggisráðinu. “Þau hafa lagt áherslu á að norrænt ríki bjóði sig fram til þátttöku í störfum öryggisráðsins annað hvert tveggja ára tímabil, þ.e. á fjögurra ára fresti.”³⁰ Noregur átti fyrst sæti í öryggisráðinu frá árinu 1949-1950 og síðan þá hafa mest liðið sex ár án þess að norrænt ríki hafi átt sæti í ráðinu. Ávallt er samstaða um hvaða land sækir um sæti á hvaða tíma og vinna þá öll Norðurlöndin saman að framboðsferlinu. Norðmenn og Danir hafa oftast átt sæti í öryggisráðunu eða fjórum sinnum. Þar á eftir koma Svíar sem hafa þrisvar sinnum átt sæti og svo Finnar sem setið hafa tvisvar í ráðinu.

Samstarf Norðurlandanna nær ekki einungis til öryggisráðsins heldur nær það utan um alla starfsemi og öll málefni Sameinuðu þjóðanna. Samstarfið auðveldar fulltrúum Íslands að fá upplýsingar um margvísleg málefni og er því mjög þýðingarmikið. Utanríkisráðherrar Norðurlandanna funda árlega við upphaf hvers allsherjarþings og hittast fastafulltrúar landanna einnig vikulega.³¹ Árið 2003 var skipaður norrænn starfshópur í New York sem

²⁸ Geir H. Haarde. (2007, 7. september)

²⁹ Ísland. Framboð til öryggisráðs S.þ. 2009-2010. (c). (e.d.)

³⁰ Ísland. Framboð til öryggisráðs S.þ. 2009-2010. (b). (e.d.)

³¹ Þingskjal 857. (2007-2008)

kortlagði hvar í heiminum hvert Norðurlandanna gæti veitt mestan stuðning við framboðið og var þá tekið tillit til staðsetningar sendiráða og fleira. Það var svo í höndum utanríkisráðuneyta Norðurlandanna að gefa fyrirmæli til sinna sendiskrifstofa um að kynna framboð Íslands.³²

3.2 – Hvers vegna og til hvers?

Baldur Þórhallsson, prófessor í stjórnmálafræði við Háskóla Íslands, flutti erindi á málþinginu þar sem hann leyfði sér að halda því fram „...að markviss þátttaka íslenskra stjórnvalda í starfi alþjóðastofnana hafi aukist verulega undanfarinn áratug.“³³ Í framhaldi af því leggur hann fram þá spurningu hvers vegna og til hvers Ísland taki þátt í fjölbjóðlegu samstarfi innan alþjóðastofnana. Hann telur að til þess að hægt sé að svara þessari spurningu þurfi að horfa til fjögurra þáttu.

1. Breyttra hagsmunu Íslands og breytinga á því hvernig hagsmunir Íslendinga séu skilgreindir;
2. Aukinna bjarga Íslands í alþjóðasamskiptum
3. Breytts viðhorfs íslenskra ráðamanna til alþjóðasamskipta;
4. Alþjóðlegs þrýstings og aukinna áhrifa alþjóðastofnana á innanlandsmálefni.³⁴

Breyttir hagsmunir – Samkvæmt niðurstöðum Baldurs hafa hagsmunir Íslands breyst mikið og með þeim forgangsröðun íslenskra ráðamanna í utanríkissamskiptum. Á 20. öld vorum markmiðin ætíð skýr en þau voru full yfirráð yfir landinu og fiskimiðunum kringum það. Forsendan fyrir auknum utanríkissamskiptum og virkari þátttöku í alþjóðasamstarfi var að þau bæru með sér einhvern efnahagslegan ábata fyrir Ísland. Ísland varð aðili að flestum alþjóðastofnunum en var þó ekki virkur þáttakandi nema í málum sem vörðuðu beina hagsmuni landsins. Á sama tíma fóru hin Norðurlöndin þveröfuga leið. Þau voru mjög virk til dæmis innan Sameinuðu þjóðanna á meðan Ísland skipti sér einungis af gerð

³² Þingskjal 857. (2007-2008)

³³ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

³⁴ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

Hafréttarsamningsins. Auk þess tóku Íslendingar þátt í starfi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins þar sem það þótti ábótasamt fyrir Ísland á þeim tíma. Baldur telur að það hafi svo ekki verið fyrr en eftir miðjan seinasta áratug að marka mætti þáttaskil hvað varðar þátttöku Íslands í starfi alþjóðastofnana. Þá hafði fullum yfírráðum verið náð yfir landi og landhelgi. EES-samningurinn hafði veitt aðgengi að mikilvægasta markaði útflytjenda og var þá loksins hægt á líta til annarra hagsmunu. Ísland varð til dæmis virkur aðili innan Atlantshafsbandalagsins og má telja að menn hafi átt að sig á að auðveldara væri að tryggja eigin varnarhagsmuni ef þeir störfuðu með markvissari og virkari hætti innan bandalagsins. Stofnun Íslensku friðargæslunnar er annað dæmi um aukna virkni Íslands. Þar vildu menn sanna að Íslendingar hefðu getu til þess að takast á við tiltekin afmörkuð verkefni innan þeirra alþjóðastofnana sem Ísland var meðlimur í, svo sem Atlantshafsbandalagsins, Sameinuðu þjóðanna og Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu. Með þessu var verið að líta meira til langtímahagsmunu en áður og að skilgreina hagsmuni Íslands á mun víðtækari hátt en áður hafði tíðkast.³⁵

Auknar bjargir Íslands í alþjóðasamstarfi – Með þessu er í raun átt við að grundvöllurinn fyrir þátttöku Íslands í alþjóðasamstarfi hafi aukist til muna og eru fjórar breytur sem hafa haft megináhrif á þennan grundvöll; fólksfjöldi, yfírráðasvæði, efnahagsgeta og mannaúður stjórnsýslunnar. Sem dæmi má nefna að þegar Ísland gekk í Sameinuðu þjóðirnar árið 1946 var fólksfjöldi landsins um 92 þúsund manns en er nú um 300 þúsund. Menntunarstig hefur hækkað til muna og hefur það getið af sér mun fjölmennari og hæfari mannaúð en áður fyrr.³⁶

Breytt viðhorf ráðamanna til alþjóðasamskipta – Eins og komið hefur fram var aðferðarfraði Íslands í alþjóðasamskiptum á 20. öld allt önnur en hinna Norðurlandanna og má rekja það til viðhorfa íslenskra stjórnámamaðrana á þeim tíma. Hin Norðurlöndin litu á það sem svo að þau hefðu skyldu að gegna í alþjóðakerfinu sem þeim bæri að uppfylla. Íslendingar litu hins vegar svo á að hreinn ábati væri grundvallarforsenda fyrir þátttöku í alþjóðlegum samskiptum. Nú hefur viðhorfið þó breyst og er fólk byrjað að sjá sem svo að Ísland hafi fulla getu til þess að taka virkan þátt í alþjóðasamfélagit og hafa áhrif á það sem þar fer fram. Þessi viðhorfsbreyting er grundvöllurinn fyrir aukinni þátttöku Íslands í alþjóðakerfinu.

³⁵ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

³⁶ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

Alþjóðlegur þrýstingur og aukin áhrif alþjóðastofnana á innanlandsmálefni – Eftir að Ísland fór að sýna burði til þess að bera meiri ábyrgð jókst alþjóðlegur þrýstingur á aukna þáttöku Íslands. „Þessi þrýstingur hafði til dæmis umtalsverð áhrif á stofnun Íslensku friðargæslunnar og aukin fjárfamlög til þróunarmála.”³⁷ Einnig létu þeir Davíð Oddsson og Halldór Ásgrímsson það frá sér fara að þegar umræður voru orðnar háværar á Íslandi um að hætta við framboðið í öryggisráðið, hafi þeir orðið fyrir þrýstingi frá samstarfsbræðrum sínum á Norðurlöndunum um að draga framboðið ekki til baka. Baldur bætir því við að hvernig sem á það er litið er ávalt betra fyrir hagsmuni Íslands og Íslendinga að íslensk stjórnvöld sitji við ákvarðanatökuborðið.³⁸

3.2 – Stefnumál Íslands

Í skýrslu um utanríkis- og alþjóðamál sem þáverandi utanríkisráðherra, Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, lagði fyrir Alþingi í apríl 2008, er farið yfir áherslumál í framboði Íslands til sæti í öryggisráðinu.

Megináherslumál Íslands í framboðinu nú eru vernd almennra borgara á átaksvæðum, sér í lagi kvenna og barna; aukin aðkoma kvenna að friðarviðræðum og friðaruppbryggingu, sbr. ályktun ráðsins númer 1325, mikilvægi þess að mæta ógnum við öryggi í víðasta samhengi, sérstaklega með tilliti til mannöryggis og samþættingu öryggismála og þróunarstarfs, og að Ísland beiti sér fyrir bættum og gegnsærri starfsháttum innan ráðsins.³⁹

Ályktun öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna númer 1325 sem vísað er í hér að ofan er ályktun um konur, frið og öryggi. Í ályktuninni er konum um allan heim heitið því að réttinda þeirra verði gætt og að leið þeirra að þáttöku í friðarviðræðum og friðaruppbryggingu verði greið. Litið er svo á að nauðsynlegt sé að konur taki þátt í friðarferlum þar sem samið sé um framtíð heilla samfélaga. „Íslensk stjórnvöld kosta nú rannsókn á aðgengi kvenna að friðarumleitunum á átaksvæðum og hvernig megi auðvelda slíkt aðgengi. Rannsóknin er

³⁷ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

³⁸ Baldur Þórhallsson. (2007, 7. september)

³⁹ Þingskjal 857. (2007-2008)

framkvæmd á vegum Öryggisfræðastofnunarinnar í Afríku (e. Institute for Security Studies – ISS) sem er leiðandi í rannsóknum á sviði átaka og friðarumleitana í álfunni.⁴⁰ Þetta er einn liður af mörgum í að gera sérstöðu og styrk Íslands á sviði jafnréttismála sýnilegri.

Á meðan framboðinu stóð ferðaðist Ingibjörg Sólrún Gísladóttir fjórum sinnum til Afríku. Þar lagði hún áherslu á að koma á framfæri þróunarsögu Íslands og hlutverki kvenna í þeiri sögu. Í ávarpi sem hún flutti þann 16. júní 2008 talaði hún um að í heimsóknum sínum hafi hún „...skynjað sterkan samhljóm milli réttindabaráttu kvenna í ýmsum Afríkuríkjum og okkar hér norðar í veröldinni.“⁴¹ Alls staðar koma upp sömu málin í réttindabaráttu kvenna, hvort sem það er í Afríku eða Norður-Evrópu og hafa Íslendingar mikla reynslu sem hægt er að miðla áfram til annarra þjóða.

Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, þáverandi utanríkisráðherra, flutti á opnunarþingi háskólaufaraðanna ávarp og talaði þar um áhrif loftlagsbreytinga á öryggi í heiminum og loftlagsbreytingar sem raunverulega ógn við tilveru fólks og ríkja. Hún benti á forskot Íslendinga í þessum málaflokki þar sem sjötíu prósent af heildarorkunotkun landsmanna kemur frá endurnýjanlegri orku og að það sé einsdæmi þegar litið sé á heiminn. Mörg lönd séu nú búin að að skilgreina orkumál sem öryggismál, þ.e. að það sé öryggismál að þjóðir hafi aðgang að nægilegri orku, og geti sú þekking sem Íslendingar búi yfir nýst öðrum þjóðum. Ingibjörg lagði áherslu á að það sé ekki stærð landsvæðis eða ríkja sem skipti máli í nútíma alþjóðasamfélagi heldur sé það hvað þjóðir hafi fram að færa sem skipti máli.⁴²

3.3 – Kosningabaráttan

Þratt fyrir að ákvörðun hafi verið tekin um framboð Íslands árið 1998, í tíð ríkisstjórnar Davíðs Oddssonar þegar Halldór Ásgrímsson var utanríkisráðherra, þá hófst vinna að framboðinu sjálfu ekki af alvöru fyrr en árið 2003. Árið 2006 styrktist sú vinna til muna þegar komið var á fót sérstöku framboðsteymi í utanríkisráðuneytinu. Helst vígvöllur

⁴⁰ Utanríkisráðuneytið. (2008, 8. mars.)

⁴¹ Ingibjörg Sólrún Gísladóttir. (2008, 16. júní)

⁴² Ingibjörg Sólrún Gísladóttir. (2007, 7. september)

baráttunnar var hjá Sameinuðu þjóðunum í New York en einnig í aðildarríkjum í gegnum sendiskrifstofur Íslands erlendis. Áhersla var lögð á málefna lega kosningabaráttu og var mikil vinna lögð í samræmingu innan utanríkisþjónustunnar og var samvinna innan stjórnarráðsins skerpt. Milliríkjasamskipti Íslands jukust tölvert og voru þau nýtt til stuðnings við framboðið. „Utanríkisráðherrar Íslands hafa átt fjölmarga tvíhliða fundi á allsherjarþingum með starfssystkinum sínum og kynnt framboð Íslands. Þá hafa fundir íslenskra ráðherra og æðstu embættismanna verið nýttir til að kynna framboðið”⁴³ Til þess að halda kostnaði við framboðið í lágmarki voru sendiskrifstofur Íslands nýttar og voru þær virkar í framboðsmálunum. Erlendir embættismenn í heimsóknum á Íslandi fengu einnig upplýsingar um framboðið og beiðni um stuðning.⁴⁴

Mikið var rætt um kostnaðinn við framboðið í fjölmöldum landsins og voru menn ósammála um hvort peningunum væri vel varið eður ei. Í skýrslu utanríkisráðuneytisins í apríl 2008 kom fram að kostnaðurinn stæði í um 250-300 milljónum króna frá árinu 2001. Segir í skýrslunni að sá kostnaður hafi aðallega falist í fjölgun starfmannna á skrifstofu fastanefndar Íslands í New York.⁴⁵ Í Fréttablaðinu þann 3. maí 2008 kom fram að áætlaður kostnaður Íslands vegna framboðsins væri um 350 milljónir króna. Tyrkir voru sagðir eyða tífalt meiru. Misjafnt er hvernig ríkin skilgreina kostnað vegna framboðsins, þ.e. hvað sé tekið með í reikninginn. Hans Winkler, ráðuneytisstjóri utanríkisráðuneytis Austurríkis, sagði að Austurríki legði ekki í neinn aukakostnað vegna framboðsins. Allt sem þeir gerðu hafi verið hluti af venjulegu þróunarsamstarfi, venjulegum ráðstefnum og ferðalögum.⁴⁶

Í kosningabaráttu Íslands var mikið rætt um stöðu smáríkja í alþjóðasamfélaginu og hvað smáríki, eins og Ísland, hefðu í raun fram að færa í alþjóðasamskiptum. Áhersla var lögð á að kynna framboðið meðal annarra smárra aðildarríka Sameinuðu þjóðanna og smáeyþróunarríkja en um helmingur aðildarríkja samtakanna telst til smáríkja. „Í

⁴³ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁴⁴ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁴⁵ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁴⁶ Brjánn Jónasson. (2008, 3. maí)

kynningarstarfi er lýðræðishefð Íslands haldið á lofti og vakin athygli á þróun frá nýlendu til nútímaríkis, frá örþingi til auðlegðar, þar sem árangur hefur náðst í hagvexti og hagstjórn.”⁴⁷

Viðbrögðin sem Ísland fékk við framboði sínu voru jákvæð, þá sérstaklega meðal smáríkja og Afríku enda var mikil áhersla lögð á að fá stuðning frá þeim ríkjum. Í skýrslu utanríkisráðuneytisins í apríl 2008 kom fram að Ísland væri komið með skrifleg fyrirheit um stuðning frá vel á annað hundrað ríkja af 192 aðildarríkjum Sameinuðu þjóðanna.⁴⁸

Í raun má segja að kosningabaráttunni hafi ekki einungis verið beitt að erlendum ríkjum heldur einnig að almenningi heima fyrir þar sem margir voru efins um tilgang framboðsins. Capacent-Gallup var fengið til þess að gera könnun fyrir hönd utanríkisráðuneytisins, fyrst í september 2005 og svo aftur í byrjun árs 2008.

Í könnun sem Capacent-Gallup gerði í september 2005 voru tæp 28% aðspurðra frekar eða mjög hlynnt framboðinu en í sambærilegri könnun sem gerð var nýverið lýsa rúm 46% sig frekar eða mjög hlynnt því. Alls voru 53% mjög eða frekar andvíg framboðinu haustið 2005 en eru nú 37%. Þeim sem ekki taka afstöðu fækkar á sama tíma um tæp 2% aðspurðra.⁴⁹

Áhersla var lögð á að almenningur gæti tekið afstöðu á grunni haldgóðra upplýsinga um utanríkisstefnu Íslands, starfsemi Sameinuðu þjóðanna og umfjöllunar um erindi Íslands í öryggisráðið. Var það meðal annars hvatinn að fyrnefndri háskólfundaröð sem haldin var undir yfirskriftinni *Háskólfundaröð; Ísland á alþjóðavettvangi – erindi og ávinningur*.

⁴⁷ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁴⁸ Ingibjörg Sólrún Gísladóttir. (2008, 8. apríl)

⁴⁹ Þingskjal 857. (2007-2008)

4. Mótframbjóðendur

4.1 – Austurríki

Íbúafjöldi Austurríkis er um 8,1 milljón og er opinbert tungumál landsins þýska. Árið 1995 gekk Austurríki í Evrópusambandið.⁵⁰ Austurríki hefur verið aðili að Sameinuðu þjóðunum síðan árið 1955. Megináhersla Austurríkis hefur verið á friðargæslu og býr landið yfir 60.000 manna herliði. Sameinuðu þjóðirnar eru með stöðvar í Vín og hefur það skapað sterka tengingu milli Austurríkis og Sameinuðu þjóðanna. Austurríki hafði tvívar sinnum áður átt sæti í öryggisráðinu en aldrei sem aðildarþjóð Evrópusambandsins.⁵¹

Austurríki heldur úti mjög sterkri utanríkisþjónustu og hefur sterka stöðu innan Sameinuðu þjóðanna, sérstaklega þar sem samtökin eru með aðsetur í Vín, höfuðborg Austurríkis. Austurríki er meðlimur í Evrópusambandinu sem getur bæði verið kostur og galli þegar boðið er fram til sætis í öryggisráðinu. Mörg aðildarríki Sameinuðu þjóðanna sem ekki eiga sæti í Evrópusambandinu óttast aukin völd Evrópusambandsins innan öryggisráðsins. Á hinn bóginn má telja það kost að vera meðlimur í Evrópusambandinu þar sem það gæti verið auðveldara fyrir Austurríki að sækja sér atkvæði til þjóða sem einnig eru aðilar að sambandinu.

4.2 – Tyrkland

Íbúafjöldi Tyrklands er um 76,8 milljónir og er tyrkneska opinbert tungumál landsins. 99,8% þjóðarinnar eru móslimar. Tyrkland er umsóknaraðili um aðild að Evrópusambandinu og eru aðildarviðræður í gangi þessa stundina. Tyrkland hefur verið meðlimur í Sameinuðu þjóðunum allt frá því að þær voru stofnaðar árið 1945.⁵²

⁵⁰ Austrian Foreign Ministry. (a). (e.d.)

⁵¹ Austrian Foreign Ministry. (b). (e.d.)

⁵² CIA. The World Factbook. (2009, 23. apríl)

Tyrkland hefur verið mjög sýnilegt innan Sameinuðu þjóðanna og hafði þrisvar sinnum átt sæti í öryggisráðinu, seinast árið 1961. Tyrkir hafa átt sæti í hinum ýmsum nefndum og ráðum innan Sameinuðu þjóðanna og hafa verið duglegir að veita fjárfamlög til hinna ýmsu verkefna. Tyrkland byggði koningabaráttu sína á því að ríkið væri brú milli múslimaríkja og vestrænna ríkja. Áhersla var lögð á að nær hálf öld væri síðan Tyrkland hefði seinast átt sæti í öryggisráðinu og því væri tími til kominn að landið fengi sæti á ný. Stefnumál Tyrklands voru réttindabarátta kvenna og þróun endurnýtanlegrar orku. Einnig lögðu þeir áherslu á baráttuna við eiturlyfjaviðskipti, hryðjuverk, skipulagða glæpastarfsemi og spillingu.⁵³

5.3 – Samanburður

Í grein Fréttablaðsins þann 1.maí 2008 fór Colin Keating, forstjóri Security Council Report, óháðs ráðgjafafyrirtækis sem fjallar um málefni öryggisráðsins, yfir kosti og galla ríkjanna. Hann mat það sem mikinn kost Austurríkis og Tyrklands hversu sterka utanríkisþjónustu löndin hafa. Ísland hafði það aftur á móti með sér að vera í samstarfi með Norðurlöndunum og taldi hann það einnig vinna með Íslandi að vera ekki í Evrópusambandinu þar sem fulltrúum margra ríkja fyndist völd ríkja Evrópusambandsins orðin fullmikil. Í sömu grein var rætt við Swadesh M. Rana, sérfræðing í málefnum Sameinuðu þjóðanna hjá World Policy Institute, og Hjálmar W. Hannesson, þáverandi sendiherra og fastafulltrúa Íslands hjá Sameinuðu þjóðunum. Rana taldi að það ynni með Íslandi að hafa aldrei setið í öryggisráðinu áður þar sem sú skoðun sé ríkjandi innan Sameinuðu þjóðanna að allar þjóðir eigi að hafa tækifæri til að þjóna í ráðum og nefndum í það minnsta einu sinni. Hann taldi að Ísland væri stöðugt lýðræðisríki sem væri ekki með harða afstöðu eða sterka hagsmuni á ákveðnum sviðum og væri það Íslandi til framdráttar.

Allir viðmælendur blaðsins voru þó sammála um að smæð Íslands væri ókostur. Ísland væri ekki með jafn öfluga utanríkisþjónustu og Austurríki og Tyrkland sem sýndi sig meðal annars í fjölda sendiráða. Einnig hefur Ísland ekki verið jafn sýnilegt innan Sameinuðu þjóðanna og Tyrkland og Austurríki. Bæði löndin hafi verið mjög virk í hinum ýmsu ráðum og nefndum

⁵³ Republic of Turkey. Ministry of Foreign Affairs. (e.d.)

og einnig eru Sameinuðu þjóðirnar með starfsstöð í Vín, höfuðborg Austurríkis, þar sem margar af undirstofnunum samtakanna starfa.

Áhersla Tyrklands á að landið væri eins konar brú milli móslimaríkja og vestrænna ríkja hlaut umtalsverðan hljómgrunn meðal aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna. Tyrkir höfðu einnig mikið fé á milli handanna til þess að ráðstafa í kosningabaráttunni. Það sem sérfræðingarnir töldu þó vinna á móti Tyrklandi var að landið átti víða hagsmunu að gæta og höfðu ekki gott orðspor hvað varðar mannréttindi, aðstoð við flóttamenn og fleiri skyld málefni.⁵⁴

Í sérstakri skýrslu sem gefin var út þann 29. ágúst 2008 af Security Council Report um kosningarnar kemur fram að löndin þrjú hafa öll lagt sitt af mörkum við að viðhalda friði og öryggi í heiminum, en á ólíkan hátt. 60.000 einstaklingar hafa starfað við friðargæslu á vegum Austurríkis síðan árið 1960 í fleiri en 50 friðarverkefnum. Á seinasta ári voru 1400 friðargæsluliðar frá Austurríki við störf. Tyrkland hefur tekið þátt í verkefnum friðargæslunnar síðan í Kóreustríðinu og er í 28. sæti á listi Sameinuðu þjóðanna yfir þjóðir sem leggja til her- og löggreglulið við friðargæslu. Tyrkland hefur einnig verið virkur þátttakandi í baráttu Sameinuðu þjóðanna gegn hryðjuverknaði. Ísland er ein fárra þjóða innan Sameinuðu þjóðanna sem býr ekki yfir herliði en hefur samt sem áður verið meðlimur í sérstakri nefnd Sameinuðu þjóðanna sem fjallar um friðargæsluverkefni. Árið 2001, setti Ísland á fót Íslensku friðargæsluna og sendir nú friðargæsluliða út til starfa við hin ýmsu verkefni Sameinuðu þjóðanna. Öll þrjú löndin eru virkir meðlimir í Atlantshafssbandalaginu (NATO).⁵⁵

Í skýrslunni er einnig skoðaður áherslumunur þjóðanna í málefnum alþjóðafriðar og öryggis þar sem hvert land fyrir sig dregur fram styrkleika sína á því sviði. Austurríki leggur áherslu á staðfestu sína á sviði alþjóðalaga, mannréttinda og afvopnunar. Auk þess er virkni ríkisins innan Evrópusambandsins dregin fram sem kostur. Áherslur Íslands eru á hlutleysi í utanríkismálum og er það dregið fram sem kostur að landið sé frjálst og óháð Evrópusambandinu. Ísland beinir ljósi sínu að sameiginlegum hagsmunum ríkisins með

⁵⁴ Brjánn Jónasson. (2008, 1. maí)

⁵⁵ Security Council Report. (2008, 29. ágúst)

löndum sem umhugað er um stöðuga notkun náttúruauðlinda. Tyrkland bendir á landfræðilega staðsetningu sína og að mörg málefni öryggisráðsins fjalli um málefni landa í nágrenni við Tyrkland. Tyrkir leggja áherslu á mikilvægi samningaviðræðna til þess að auðvelda frið og öryggi og notar sem dæmi tilraun landsins til þess að auðvelda viðræður Ísraels og Sýrlands.⁵⁶

Fyrir kosningarnar var staðan því mjög óljós og fáir tilbúnir til þess að spá fyrir um úrslit þeirra. Ljóst var þó að á brattann væri að sækja fyrir Ísland þar sem landið ætti í baráttu við þjóðir með mikla reynslu í alþjóðasamskiptum.

⁵⁶ Security Council Report. (2008, 29. ágúst)

5. Úrslit kosninganna

5.1 – Óvæntir atburðir fyrir kosningar

Efnahagskreppan á Íslandi hófst í raun í byrjun árs 2008 þegar íslenskar hagvísitölur byrjuðu að falla og verbólgan byrjaði að aukast jafnt og þétt. Þrátt fyrir þetta var staða Íslands talin stöðug í skýrslu lánhæfisfyrirtækisins Moody's Investor Service þann 17. september 2008. Kom þar fram að lítil hætta væri á alvarlegu bankahruni á Íslandi.⁵⁷ Það var svo þann 29. september, einungis tæpum þremur vikum fyrir kosningarnar í öryggisráðið, að Seðlabanki Íslands ákvað að kaupa 75% hlut í Glitni, sem þá var þriðji stærsti banki landsins, til þess að forða honum frá gjaldþroti.⁵⁸ Fallið var svo frá þeirri ákvörðun Seðlabankans að kaupa hlut í Glitni en í stað þess voru sett neyðarlög sem gáfu Fjármálaeftirlitinu valdaheimild til þess að grípa inn í rekstur fyrirtækja í einkaeigu.⁵⁹ Fljótegla eftir að löginn voru sett tók Fjármálaeftirlitið yfir rekstur þriggja stærstu banka landsins, Landsbankans⁶⁰, Glitnis⁶¹ og Kaupþings⁶².

Í kjölfarið kom upp deila vegna skuldbindinga erlendar starfsemi íslensku bankanna. Deilan við Bretta vakti einna helst athygli þar sem Bretland notaði hluta af hryðjuverkalögum sínum til þess að frysta eigur Landsbankans í Bretlandi. Voru þeir harðlega gagnrýndir fyrir það. Martin Scheinin, sérstakur fulltrúi Sameinuðu þjóðanna um verndun mannréttinda í baráttunni gegn hryðjuverkum, sagði í viðtali við Ríkisútvarpið að þessi beiting breskra stjórnvalda á hryðjuverkalöggið landsins væri dæmi um hvernig hægt sé að misbeita slíkri löggjöf í málum ótengdum hryðjuverkastarfsemi.⁶³

⁵⁷ Moody's Investors Service. (2008, 17. september)

⁵⁸ Íslandsbanki. (2008, 29. september)

⁵⁹ Fjármálaráðuneytið. (2009, 2. mars)

⁶⁰ Fjármálaeftirlitið. (a). (2008, 7. október)

⁶¹ Fjármálaeftirlitið. (b). (2008, 7. október)

⁶² Fjármálaeftirlitið. (2008, 9. október)

⁶³ Ríkisútvarpið. (2008, 23. október)

Ýmsar þjóðir stigu fram og buðust til þess að lána ríkissjóði Íslands peninga til þess að styrkja efnahagslega stöðu landsins. Rússland fór þar fyrir öðrum. Þann 7. október 2008, 10 dögum fyrir kosningarnar í öryggisráðið, kom tilkynning frá Seðlabanka Íslands um að sendiherra Rússlands á Íslandi, Victor I. Tatarintsev, hefði staðfest að Rússland myndi veita Íslandi lán að upphæð fjögurra milljarða evra.⁶⁴ Sú tilkynning var þó dregin tilbaka fljótlega þar sem ekki væri búið að staðfesta lántökuna en að bæði ríkin væru jákvæð fyrir að hefja viðræður um lántöku.⁶⁵

5.2 – Úrslit kosninganna

Þann 17. október voru svo kosnir þeir fulltrúar sem fengu þau tvö sæti sem í boði voru fyrir Vesturlandabjóðir í öryggisráð Sameinuðu þjóðanna. Allar 192 þjóðirnar sem sæti eiga á allsherjarþinginu greiddu atkvæði og aðeins þurfti eina umferð til þess að komast að niðurstöðu. Til þess að ná kjöri þarf 128 atkvæði. Tyrkland fékk 151 atkvæði, Austurríki 133 og Ísland einungis 87 atkvæði. Ísland var því langt frá því að ná takmarki sínu og ljóst var að margar þjóðir sem gefið höfðu vilyrði fyrir atkvæði sínu höfðu skipt um skoðun.

Mikið var fjallað um úrslitin, bæði í fjölmöldum og einnig meðal almennings. Hátt í 60 bloggfærslur voru tengdar við frétt Morgunblaðsins um úrslit kosninganna á fréttasíðunni www.mbl.is. Þegar litið er yfir efni þess sem þar kemur fram sést að það eru afskaplega fáir sem harma niðurstöðurnar. Flestir virðast vera á því máli að framboðið hafi verið peningabruöl og að þjóðin ætti að vera fegin að hafa ekki fengið sæti og þurfa að standa standa kostnað af því næstu árin.⁶⁶ Tilfinningin er sú að fólk hafi verið ósátt með að á meðan bankahrunið fór af stað á Íslandi hafi bæði Geir H. Haarde, forsætisráðherra, og Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, utanríkisráðherra, verið í New York að sinna framboðinu, að vandamálin hefðu verið næg sem sinna þurfti heima fyrir.

⁶⁴ Seðlabanki Íslands. (2008, 7. október)

⁶⁵ Landsbanki Íslands. (2008, 7. október)

⁶⁶ Morgunblaðið. (2008, 17. október).

Á blaðamannafundi eftir kosningarnar var leitað eftir viðbrögðum Ingibjargar Sólúnar. Sagði hún úrslitin vera mikil vonbrigði og að þjóðir sem höfðu lofað stuningi hafi snúið við okkur bakinu. Einnig taldi hún að framkoma Bretta hafi ekki verið hjálplega fyrir framboðið.⁶⁷

5.3 – Litið yfir farinn veg

Ný skýrsla utanríkisráðuneytisins kom út í mars 2009. Var þar farið yfir árangurinn af framboðinu til öryggisráðsins. Kemur þar fram að ljóst sé að röð atburða í kjölfar bankahrunsins haustið 2008, einungis nokkrum dögum fyrir kosningar til öryggisráðsins, hafi haft mikil áhrif á útkomu kosninganna. Í skýrslunni segir þó að þrátt fyrir að markmiði framboðsins hafi ekki verið náð hafi framboðið styrkt stöðu Íslands á alþjóðavettvangi, „... auðveldað gæslu grundvallrarhagsmunu og gaf tækifæri til að halda fram megináherslum utanríkisstefnu Íslands.“⁶⁸

Áviningur Íslands af þessari framboðsvinnu var meðal annars sá að milliríkjjasamskipti Íslands efldust til muna. Stjórnmálasamböndum við önnur ríki fjölgæði og í apríl 2008 hafði verið komið á 75 nýjum stjórnmálasamböndum við aðildarríki Sameinuðu þjóðanna frá því að framboðið hófst.⁶⁹ Í lok framboðsins var svo búið að koma á stjórnmálasamböndum við nær öll aðildarríki Sameinuðu þjóðanna og telur utanríkisráðuneytið að þau sambönd eigi eftir að auðvelda hagsmunagæslu Íslands í framtíðinni meðal annars á sviði umhverfis- og auðlindamála.⁷⁰ Ísland fékk einnig áheyrnaraðild að Afrikusambandinu og setti sérstakan fulltrúa, með aðsetur í Addis Ababa, til þess að efla samstarf Íslands við samtökin.⁷¹ Auk þess var það ljóst að við framboðsvinnuna fékk utanríkisþjónusta Íslands mikla reynslu, einkum á sviði stefnumótunar og málefnavinnu, „...enda um að ræða eitt stærsta viðfangsefni í sögu íslenskra utanríkismála.“⁷²

⁶⁷ Lynch, Colum. (2008, 18. október).

⁶⁸ Utanríkisráðuneytið. (2009, mars)

⁶⁹ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁷⁰ Utanríkisráðuneytið. (2009, mars)

⁷¹ Þingskjal 857. (2007-2008)

⁷² Þingskjal 857. (2007-2008)

6. Niðurstöður

Margt hefur breyst í utanríkismálum Íslands á seinstu tú til fimmtíðar árum og má í raun segja að á þessum árum sé ákveðin naflaskoðun búin að vera í gangi. Ný krafa var komin upp um ábyrgð íslensku þjóðarinnar sem á stuttum tíma var orðin ein þróaðasta þjóð heims og bjó við mikil lífsgæði. Alþjóðaumhverfið var einnig að breytast og tvíhliða samskipti þjóða voru að fjarar út og í staðinn komu alþjóðastofnanir og bandalög þar sem fjöldi þjóða tók sameiginlegar ákvarðanir um hagsmuni heildarinnar. Skilin á milli innanlands- og utanríkismála voru að fjarar út og þurfti að bregðast við þeim breytingum sem fylgdu. Fram að þeirri stundu hafði áhersla Íslands verið á að styrkja stoðir sjálfstæði landsins með því að einbeita sér að málum með beina tengingu við hagsmuni ríkisins. Málum sem vörðuðu lögsögu, landhelgi og efnahagsmál.

Það fór svo að verða ljóst að það þjónaði í raun ekki hagsmunum landsins að einbeita sér einungis að ákveðnum málauflokkum sem tengdust ríkinu á beinan hátt. Ísland var búið að koma sér upp góðum þekkingarbanka á ýmsum sviðum og hafði margt fram að færa til þjóða innan alþjóðasamfélagsins, til dæmis á sviði efnahagsuppbyggingar, fiskveiða og nýtingar náttúruauðlinda. Ísland byrjaði þá smátt og smátt að taka að sér stærra hlutverk innan þeirra stofnanna og samtaka sem landið var meðlimur að.

Innan Sameinuðu þjóðanna hafði verið hefð fyrir því að ein Norðurlandaþjóð byði sig fram til setu í öryggisráðinu á fjögurra ára fresti. Hingað til hafði Ísland veigrað sér frá þeirri ábyrgðarstöðu. En það var svo árið 1998 að tekin var sú ákvörðun að Ísland myndi bjóða sig fram til sætis í öryggisráðinu tímabilið 2009-2010. Líta má á framboðið sem táknaða yfirlýsingu Íslands um að þrátt fyrir smæð ríkisins væri réttur þess og kraftur hinn sami og hjá stærri þjóðum innan samtalanna.

Til að byrja með leit allt út fyrir að einungis tvær þjóðir sættust eftir þeim tveimur sætum sem í boði voru fyrir Vestur-Evrópu þjóðirnar, Ísland og Austurríki. Þegar Tyrkland tók svo þá ákvörðun að sækjast einnig eftir sæti var ljóst að harður slagur væri í vændum. Bæði

Austurríki og Tyrkland eru þjóðir með sterka stöðu innan alþjóðasamfélagsins. Ríkin hafa verið umsvifamikil og áberandi og lagt mikinn mannafla og mikla fjármuni í alþjóðasamstarf og samskipti.

Ljóst var að Ísland þyrfti að marka sér skýra stefnu sem næði til sem flestra ríkja innan Sameinuðu þjóðanna. Helstu áherslumál Íslands voru sett niður og voru jafnréttismál kvenna þar mjög áberandi.

Fulltrúar Íslands voru einnig duglegir við að koma á framfæri þekkingu Íslands á sviði endurnýjanlegrar orku og mikilvægi þess að þeirri þekkingu yrði komið á framfæri til annarra þjóða. Nú til dags er litið á loftlagsbreytingar sem raunverulega hættu og ógn við mannkynið og er því nauðsynlegt að þekking á vistvænni nýtingu náttúruauðlinda komist á framfæri til fleiri þjóða. Ísland sóttist einnig eftir stuðningi hjá öðrum smáþjóðum innan Sameinuðu þjóðanna.

Kosningabaráttan fór fram um allan heim. Helsti vígyöllurinn var í aðalstöðvum Sameinuðu Þjóðanna í New York en einnig voru sendiherrar og sendiráðsskrifstofur Íslands um allan heim virkar við að kynna málstað Íslands. Ráðherrar og ríkisstarfsmenn tóku einnig þátt sem og forseti Íslands. Kosningabaráttan var einnig nýtt til þess að koma á stjórnmálasamböndum við hin ýmsu ríki. Í lok framboðsins var svo komið að Ísland var búið að koma á stjórnmálasamböndum við stærstan hluta aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna.

Í kosningabaráttunni var þróunarsögu og lýðræðishefð Íslands haldið á lofti. Vakin var athygli á þeim árangri sem Ísland hefði náð frá því að landið varð sjálfstætt ríki, landið væri orðið að nútímaríki sem náð hefði miklum hagvexti með styrkri og góðri hagstjórn. Ísland væri óhátt öðrum ríkjum og ætti ekki sterkra hagsmuna að gæta.

Það var því mikið áfall fyrir framboð landsins þegar, einungis örfáum vikum fyrir kosningar, fréttir fóru að berast um heiminn af hruni íslenska bankakerfisins, bágri stöðu ríkissjóðs og deilum Íslands við Bretland og fleiri ríki þar sem íslensku bankarnir höfðu komið sér fyrir í útrás sinni. Landið sem hafði stært sig af miklum hagvexti og sterkri efnahagsstjórn var allt í einu orðið umtalsefni fjöldmiðla um heim allan sem þjóð á barmi gjaldþrots. Rússland stökk

til og bauð Íslandi lán til þess að styrkja gjaldeyrisforða landsins. Á svipstundu var Ísland farið frá því að vera hlutlaus þjóð í að vera þjóð sem stóð í deilum við Bretland og var í viðræðum við Rússland um lán sem samsvaraði stórum hluta þjóðarframleiðslu Íslands.

Íslendingar létu ekki deigan síga og héldu kosningabaráttu sinni áfram. En ekki dugði það til og í kosningunum þann 17. október 2008 voru Austurríki og Tyrkland kosin inn í Öryggisráð Sameinuðu þjóðann en Ísland náði ekki tilskildum fjölda atkvæða. Til þess að ná kjöri hefði Ísland þurft 128 atkvæði en þegar allt kom til alls voru einungis 87 þjóðir sem veittu Íslandi sitt atkvæði. Hlýtur það að teljast mikil vonbrigði að vera svo langt frá settu marki eftir langa og stranga kosningabaráttu. Talsmenn framboðsins höfðu talað um að vilyrði væru komin frá hátt í 200 þjóðum svo að ljóst er að talsverður fjöldi hefur skipt um skoðun á lokasprettinum.

Erfitt er að segja nákvæmlega til um hvað það var sem hafði þau áhrif að Ísland náði ekki kjöri og tel ég líklegra að það hafi verið samspil marga hluta heldur en t.d. bankahrunið eitt og sér. Eins og komið hefur fram eru bæði Tyrkland og Austurríki mjög áberandi þjóðir innan alþjóðasamfélagsins og hafa verið mjög virk undanfarin ár við að leggja sitt af mörkum við ýmis verkefni. Í upphafi kosningabaráttunnar hafa þau sennilega verið í mun betri stöðu en Ísland vann ökullega að sinni kosningabaráttu og kom sínum sjónarmiðum og málefnum á framfæri. Efnahagshrunið hafði mjög líklega sitt að segja en hvort það hafi ráðið úrslitum er ómögulegt að segja til um.

Ljóst er þó að Ísland gengur ekki tómhent frá framboðinu. Utanríkisþjónusta Íslands hefur öðlast mikla og dýrmæta reynslu sem mun án efa nýtast í framtíðinni. Framboðið hefur einnig verið gott tækifæri fyrir Ísland að endurmeta stöðu sína í alþjóðasamféluginu, finna hvar styrkur landsins liggar og hvers megnug við í raun erum.

7. Lokaorð

Hlutverk Ísland í alþjóðasamféluginu hefur breyst og að mínu mati til betri vegar. Ég tel það rétt þegar sagt sé að ríki geti ekki leyft sér að einbeita sér einungis að málefnum sem gefa af sér beinan hagnað til þeirra sjálfra. Ríki verða einnig að líta í eigin barm og skoða hvað þau hafi sjálf fram að færa til annarra þjóða. Ég tel að miklar framfarir hafi náðst á seinstu árum í utanríkismálum en að sama skapi hef ég einnig áhyggjur af framhaldinu. Ég tel að það sé ekki einungis nóg að stjórnmálamenn landsins átti sig á mikilvægi þess að vera virkur aðili innan alþjóðasamfélagsins heldur verður almenningur einnig að átta sig á því. Mín tilfinning er sú að framboðið í öryggisráð Sameinuðu þjóðanna hafi ekki hlotið mikinn hljómgrunn meðal almennings á Íslandi. Hafði efnahagskreppan eflaust eitthvað um það að segja. Ef að góðæri væri enþá ríkjandi í landinu fyndist almenningi hugsanlega ekki tiltöku mál að eyða smá hluta af fjárlögum ríkisjóðs í þann kostnað sem fylgir því að taka sæti í öryggisráðinu. En miðað við árferðið sem nú er í samféluginu er það sennilega ekki vel séð að háum upphæðum sé eytt í utanríkismál þegar fjölskyldur landsins hafa mikla þörf fyrir fjárhagsaðstoð. Var því mörgum sennilega létt þegar niðurstöðurnar úr kosningunum lágu fyrir.

Ég er þó vongóð um að þrátt fyrir að Ísland hafi ekki náð kjöri að þessu sinni muni vonandi ekki líða of langur tími þar til annað tækifæri gefst og að þá munum við ná markmiðum okkar.

Heimildaskrá

Austrian Foreign Ministry. (a). (e.d.) *Fast facts*. Sótt 1. maí 2009 af

<http://www.bmeia.gv.at/en/austrian-mission/austrian-mission-new-york/about-austria/fast-facts.html>.

Austrian Foreign Ministry. (b). (e.d.) *Priorities in the Security Council*. Sótt 1. maí

2009 af <http://www.bmeia.gv.at/en/austrian-mission/austrian-mission-new-york/austria-at-the-un/priorities.html>.

Baldur Þórhallsson. (2007, 7.september). *Aukin þátttaka Íslands í alþjóðasamstarfi*.

Hvers vegna og til hvers? Sótt 27. apríl 2009 af

<http://www.utanrikisraduneyti.is/haskolafundarod/test/erindi/nr/4208>.

Bayls, John og Smith, Steven. (ritstjórar). (2005). *The Globalization of World Politics. An introduction to International Relations*. New York: Oxford.

Brjánn Jónasson. (2008, 1. maí). Fréttaskýring: Framboð Íslands til öryggisráð SP. 1.

hluti. *Fréttablaðið*. Sótt 30. apríl 2009 af

<http://vefblod.visir.is/index.php?s=1977&p=53069>

Brjánn Jónasson. (2008, 3. maí). Fréttaskýring: Framboð Íslands til öryggisráð SP. 3.

hluti. *Fréttablaðið*. Sótt 30. apríl 2009 af

<http://vefblod.visir.is/index.php?s=1983&p=53211>.

CIA. The World Factbook. (2009, 23. apríl). *Turkey*. Sótt 1. maí 2009 af

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>.

Colum, Lynch. (2008, 18. október). Iceland, Iran Lose Bids to Join U.N. Security Council.

Washington Post. Sótt 4. maí 2009 af <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/10/17/AR2008101702912.html>.

Encyclopædia Britannica. (a). (e.d.) *Nations, League of*. Sótt 15. apríl 2009 af

<http://search.eb.com/eb/article-9055027>.

Encyclopædia Britannica. (b). (e.d.) *United Nations. History and development*. Sótt 15. apríl 2009 af <http://search.eb.com/eb/article-12399>.

Encyclopædia Britannica. (c). (e.d.) *United Nations. Organization and administration. Principles and membership*. Sótt 16. apríl 2009 af

<http://search.eb.com/eb/article-12401>.

Encyclopædia Britannica. (d). (e.d.) *United Nations. Organization and administration. Principal organs*. Sótt 16. apríl 2009 af <http://search.eb.com/eb/article-12402>.

Encyclopædia Britannica. (e). (e.d.) *United Nations. Organization and administration. Principal organs. General Assembly*. Sótt 16. apríl 2009 af

<http://search.eb.com/eb/article-12403>.

Encyclopædia Britannica. (f). (e.d.) *United Nations. Organization and administration. Principal organs. Economic and Social Council*. Sótt 16. apríl 2009 af

<http://search.eb.com/eb/article-12405>.

Encyclopædia Britannica. (g). (e.d.) *United Nations. Organization and administration. Principal organs. Trusteeship Council*. Sótt 16. apríl 2009 af

<http://search.eb.com/eb/article-12405>.

Encyclopædia Britannica. (h). (e.d.) *United Nations. Organization and administration.*

Principal organs. Secretariat. Sótt 16. apríl 2009 af

[http://search.eb.com/eb/article-12408.](http://search.eb.com/eb/article-12408)

Encyclopædia Britannica. (i). (e.d.) *United Nations. Organization and administration.*

Principal organs. Security Council. Sótt 16. apríl 2009 af

[http://search.eb.com/eb/article-12404.](http://search.eb.com/eb/article-12404)

Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (a). (2007, 23. janúar). *Skipulag og uppbygging.* Sótt

16. apríl 2009 af

[http://www.un.is/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=17.](http://www.un.is/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=17)

Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (2007, 9. janúar). *Sérstofnanir.* Sótt þann 17 apríl af

http://www.un.is/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=23.

Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (b). (2007, 23. janúar). *Skipulag og uppbygging.*

Alþjóðadómstóllinn. Sótt 16. apríl 2009 af

http://www.un.is/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=17&limit=1&limitstart=5.

Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. (c). (2007, 23. janúar). *Skipulag og uppbygging.*

Skrifstofa aðalframkvæmdastjóra. Sótt 16. apríl 2009 af

http://www.un.is/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=17&limit=1&limitstart=6.

Fjármálaráðuneytið. (2009, 2. mars). *Annáll efnahagsmála 2008.* Sótt 3. maí 2009 af

[http://www.fjarmalaraduneyti.is/utgefid-efni/annallefnahagsmala/yfirlitannala/nr/9918.](http://www.fjarmalaraduneyti.is/utgefid-efni/annallefnahagsmala/yfirlitannala/nr/9918)

Fjármálaeftirlitið. (a). (2008, 7. október). *Á grundvelli nýsettra laga grípr Fjármálaeftirlitið inn í rekstur Landsbankans til að tryggja áframhaldandi viðskiptabankastarfsemi á Íslandi.* Sótt 2. maí 2009 af <http://www.fme.is/?PageID=14&NewsID=332>.

Fjármálaeftirlitið. (b). (2008, 7. október). *Á grundvelli nýsettra laga grípr Fjármálaeftirlitið inn í rekstur Glitnis til að tryggja áframhaldandi viðskiptabankastarfsemi á Íslandi.* Sótt 2. maí 2009 af <http://www.fme.is/?PageID=14&NewsID=336>.

Fjármálaeftirlitið. (2008, 9. október). *Á grundvelli nýsettra laga grípr Fjármálaeftirlitið inn í rekstur Kaupþings hf. til að tryggja áframhaldandi viðskiptabankastarfsemi á Íslandi.* Sótt þann 2. maí 2009 af <http://www.fme.is/?PageID=14&NewsID=339>.

Geir H. Haarde. (2007, 7. september). *Staða Íslands í samfélagi þjóðanna.* Sótt 25. apríl 2009 af <http://www.forsaetisraduneyti.is/radherra/raedurGHH/nr/2709>.

Ingibjörg Sólrun Gísladóttir. (2007, 7. september). *Alþjóðasamstarf á 21. öld og öryggisráð Sameinuðu þjóðanna.* Sótt 30. apríl 2009 af <http://www.utanrikisraduneyti.is/frettaefni/raedurISG//nr/3831>.

Ingibjörg Sólrun Gísladóttir. (2008, 16. júní). *Staða Íslands á alþjóðavettvangi.* Sótt 30. apríl 2009 af <http://www.utanrikisraduneyti.is/haskolafundarod/test/erindi/nr/4291>.

Ingibjörg Sólrun Gísladóttir. (2008, 8. apríl). *Virk utanríkisstefna – sem byggist hvorki á sérhagsmunum né hjásetu.* Sótt 3. maí 2009 af <http://www2.samfylking.is/Forsida/Frettir/Enneldrifrettir/Lesaenneldri/2196>.

Ísland. Framboð til öryggisráðs S.þ. 2009-2010. (c). (e.d.) *Framboð Íslands.* Sótt 21. apríl 2009 af <http://www.iceland.org/securitycouncil/islenska/frambod-islands/>.

Ísland. Framboð til öryggisráðs S.þ. 2009-2010. (a). (e.d.) *Öryggisráðið.* Sótt 21. apríl 2009 af <http://www.iceland.org/securitycouncil/islenska/oryggisradid/>.

Ísland. Framboð til öryggisráðs S.þ. 2009-2010. (b). (e.d.) *Starf Norðurlandanna*. Sótt 25. apríl 2009 af <http://www.iceland.org/securitycouncil/islenska/oryggisradid/starfnordurlanda/>.

Íslandsbanki. (2008, 29. september). *Íslenska ríkið kaupir 75% hlut í Glitni*. Sótt þann 3. maí 2009 af http://www.islandsbanki.is/um-islandsbanka/frettir/nanar/item14984/Íslenska_ríkið_kaupir_75_prósent_hlut_í_Glitni_.

Landsbanki Íslands. (2008, 7. október). *Lán frá Rússlandi estir höfnun á Vesturlöndum?* Sótt 3. maí 2009 af <http://www.landsbanki.is/markadir/greiningar/vegvisir/?GroupId=382&NewsID=13292&p=1>.

Moody's Investors Service. (2008, 17. september). *Credit Opinion: Iceland*. Sótt þann 3. maí 2009 af <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6430>.

Morgunblaðið. (2008, 17. október). *Ísland náði ekki kjöri*. Sótt 4. maí 2009 af http://www.mbl.is/mm/frettir/innlent/2008/10/17/island_nadi_ekki_kjori/.

Republic of Turkey. Ministry of Foreign Affairs. (e.d.). *TURKEY: Candidate to the United Nations Security Council 2009-2010*. Sótt 1. maí 2009 af http://www.mfa.gov.tr/turkey_-candidate-to-the-united-nations-security-council-2009-2010.en.mfa.

Ríkisútvarpið. (2008, 23. október). *"Bretar misnota hryðjuverkalöggið."* Sótt 1. maí 2009 af <http://www.ruv.is/heim/frettir/frett/store64/item233032/>.

Security Council Report. (2008, 29. ágúst). *Special Research report no.2. UN Security Council Elections 2008.* Sótt 2. maí 2009 af <http://www.securitycouncilreport.org/site/c.gIKWLeMTIsG/b.4464545/>.

Seðlabanki Íslands. (2008, 7. október). *Efling gjaldeyrisforða Seðlabanka Íslands.* Sótt 3. maí 2009 af <http://www.sedlabanki.is/?PageID=13&NewsID=1868>.

United Nations. (a). (e.d.) *History of the United Nations.* Sótt 16. apríl 2009 af <http://www.un.org/aboutun/unhistory/>.

United Nations. (b). (e.d.) *Secretary-General. Ban Ki-Moon. Biography.* Sótt 18. apríl 2009 af <http://www.un.org/sg/biography.shtml>.

Utanríkisráðuneytið. (2008, 8. mars). *Konur, friður og öryggi.* Sótt 30. apríl 2009 af http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Skyrslur/Framkvamdaatlun_1325.pdf

Utanríkisráðuneytið. (2009, mars). *Skyrsla Össurar Skarphéðinssonar um utanríkis- og alþjóðamál.* Sótt 3. maí 2009 af http://www.utanrikisraduneyti.is/media/Raedur/Skyrsla_til_althingis_2009.pdf

Þingskjal. 857. (2007-2008). Skýrsla Ingibjargar Sólúnar Gísladóttur um utanríkis- og alþjóðamál. *Alþingistíðindi A-deild.* Sótt 26. apríl 2009 af <http://www.althingi.is/alttext/135/s/pdf/0857.pdf>.

HÁSKÓLINN Á BIFRÖST
BIFRÖST UNIVERSITY